

Korteriühistu Põllulind
Põllu tn 28-2
Kärdla 92414

11.02.2008 nr 3.1-9-08/007-VO

Vaideotsus

Korteriühistu Põllulind 27.12.2007.a kirjaga esitatud vaidele Konkurentsiameti 14.12.2007.a kirjale nr 5-04/816 (korteriühistu 23.11.2006 kirja nr 6/11/2 alusel toimunud haldusmenetluse lõpetamise kohta)

Resolutsioon

Jätta Korteriühistu Põllulind vaie Konkurentsiameti 14.12.2007 kirjale nr 5-04/816 rahuldamata (haldusmenetluse seaduse § 85 p 4)

Edasikaebamise kord

Vastavalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 87 lõikele 1 on isikul, kelle vaie jääb vaidemenetluses rahuldamata või kelle õigusi on vaidemenetluses rikutud, õigus pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras kaebusega halduskohtusse.

Vaide aluseks olevad asjaolud ja vaide nõue

Korteriühistu Põllulind (edaspidi KÜ) esitas 23.11.2006 kirjaga nr 6/11/2 Konkurentsiametile taotluse, milles palus Konkurentsiametit:

- 1) tuvastada turgu valitseva seisundi kuritarvitamine AS Eraküte (edaspidi *Eraküte*) poolt;
- 2) tuvastada, et Eraküte kui olulist vahendit omav ettevõtja on jätnud täitmata ja rikkunud seaduses sätestatud kohustusi;
- 3) teha Eraküttele ettekirjutus, lugedes Erakütte poolt alates 1. maist 2005.a KÜ suhtes rakendatud ebaõiglasel tingimused tühisteks ja kohustades Erakütet kokku leppima KÜ-ga õiglastes tingimustes tarbitud soojuse eest tasumisel;
- 4) selleks seaduslike aluste esinemise korral alustada väärteo- või kriminaalmenetlust.

KÜ vaidlustas Erakütte poolt talle Kärdlas Põllu tn 28 elamus rakendatud soojusenergia hinna võimsustasu komponendi arvel (energiatasu määr oli Kärdla võrgupiirkonna kõigi tarbijate jaoks ühesugune), pidades seda konkurentsiseaduse (edaspidi *KonkS*) § 16 p 1 (otsene või kaudne ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste äritingimuste kehtestamine) rikkumiseks. KÜ taotluse võimsustasu vähendamiseks jättis Eraküte rahuldamata.

Konkurentsiamet teatas 14.12.2007.a kirjaga nr 5-04/816 KÜ-le, et lõpetab KÜ eespoolnimetatud 23.11.2006.a kirja alusel läbi viidud haldusmenetluse, kuna

menetluse käigus selgus, et antud valdkonna eriseaduse - kaugkütteseaduse - (edaspidi *KKütS*) üle järelevalvet teostav ametiasutus Energiaturu Inspeksioon (edaspidi *ETI*) teatas oma 11.01.2007.a kirjaga nr 2-10/44 ja 10.09.2007.a kirjaga nr 2-04-01/816 Konkurentsiametile, et Eraküte on KÜ-le soojusenergia hinna rakendamisel lähtunud Linnasoojus AS-le (Erakütte Kärkla võrgupiirkonna endine omanik) soojusenergia piirhinna kooskõlastamisel aluseks olnud võimsus- ja energiatasudest ning puudub alus Erakütte suhtes väärteo alustamiseks *KKütS* § 37 lg 2 alusel. Seega asus ETI seisukohale, et Erakütte tegevuses KÜ osas hindade rakendamisel ei esine rikkumist ja ta tegevus on õiguspärane. ETI on 09.11.2007 antud küsimuses teinud vaideotsuse nr 2-1/234, milles selgitas, et KÜ taotluse võimsustasu alandamiseks rahuldamine eeldaks *KKütS* § 19 lõikest 3 tulenevalt uute liitumistingimuste väljastamist võrguettevõtja [Erakütte] poolt, mida viimane ei saanud teha, sest vaatamata korduvatele nõudmistele ei olnud KÜ esitanud elamu projektdokumentatsiooni, renoveerimisprojekti, soojussõlme passi, ilma milleta ei ole võimalik määrata elamu maksimaalset soojuskoormust. ETI asus antud küsimuses seisukohale, et Erakütte tegevus, mis seisnes KÜ-le eeltingimuste esitamises (lisaks taotlusele soojustarbimise alandamise osas), on vastavuses *KKütS*-le ja õiguspärane. ETI vaideotsusest järeldub seega, et KÜ ei ole täiel määral rahuldanud talle soojustarbimise vähendamise taotluse rahuldamiseks esitatud nõudeid. Kuna Erakütte tegevus hinnakujunduse ja tarbimisvõimsuse alandamiseks eeltingimuste esitamisel KÜ suhtes oli ühe valitsusasutuse - ETI - poolt 09.11.2007 vaideotsuses nr 2-1/234 tunnistatud *KKütS*-ga vastavuses olevaks ja õiguspäraseks ning ETI oli seisukohal, et KÜ ei olnud täiel määral soojustarbimise alandamise taotluse rahuldamiseks vajalikke nõudeid täitnud, lõpetas Konkurentsiamet KÜ avalduse põhjal alustatud haldusmenetluse.

Vaides teatas KÜ, et kui tema taotluse lahendamine oleks kuulunud mitte Konkurentsiameti, vaid ETI pädevusse, oleks Konkurentsiamet pidanud KÜ taotluse ETI-le edasi saatma vastavalt HMS § 15 lg-le 4. Konkurentsiamet oleks pidanud enne haldusakti (14.12.2007.a kiri) andma KÜ-le võimaluse esitada asja kohta oma arvamuse ja vastuväited. Konkurentsiamet teostab järelevalvet kogu konkurentsiseaduse täitmise üle, välja arvatud 6. peatükis („Riigiabi”) ja 7. peatükis („Kõlvtatu konkurents”) sätestatu üle.

Konkurentsiamet oleks KÜ väitel pidanud menetluse läbiviimisel juhinduma Euroopa Liidu konkurentsioigusest ja eriti Euroopa Liidu asutamislepingu artiklist 82 (turgu valitseva ettevõtja suhtes kehtiv keeld oma seisundit kuritarvitada). Konkurentsiamet oleks pidanud asuma uurima võimalikku ristsubsideerimist Erakütte Kärkla võrgupiirkonna tarbijate vahel ning viima läbi menetluse piirkonna kõigi tarbijate suhtes rakendatud hindade põhjendatuse osas. Konkurentsiamet ei lähtunud konkreetse kaubaturu piiritlemisel Eesti ja Euroopa Liidu konkurentsioigusest, ta ei selgitanud välja, kas Erakütte poolt KÜ hoone (Kärkla, Põllu tn 28) suhtes rakendatud võimsustasu määr on õiguspärane ja põhjendatud. KÜ peab vajalikuks, et Konkurentsiamet kontrolliks oma 14.12.2007.a kirjas nr 5-04/816 nimetatud õigusaktide ja Riigikohtu kohtuotsuste asjassepuutuvust. KÜ leidis, et Konkurentsiamet peab teostama täielikku kontrolli turgu valitseva ettevõtja tegevuse üle *KonKS* §-des 16-18 toodust kinnipidamisel. Konkurentsiamet ja ETI ei ole oma otsustes ja tegevuses järginud *KKütS*-s nimetatud energiasäästu sihtprogrammi nõuet, mille kohaselt tuleb garanteerida energia eest tasumine vastavalt tarbitud energiakogusele ja võimaldada tarbijal ise reguleerida kütte tarbimist. KÜ leidis, et Eraküte nõue esitada talle võimsustasu alandamiseks taotlus uute liitumistingimuste

väljastamiseks oli alusetu. KÜ leidis, et põhjendamatult kõrge võimsustasu kohta arveid esitades kahjustas Eraküte KÜ-d rahaliselt.

Vaidega taotles KÜ Konkurentsiameti 14.12.2007.a kirja nr 5-04/816 kehtetuks tunnistamist ning KÜ 23.11.2006.a kirjaga nr 6/11/2 esitatud taotluse menetlemist, lähtudes ühistu 25.09.2007.a kirjas nr 7/09/2 ja käesolevas vaides esitatud täiendavatest seisukohtadest ja asjaoludest.

KÜ teatas, et ETI 9.11.2007 vaideotsus ei ole jõustunud, sest KÜ esitas 7.12.2007 kaebuse ETI tegevuse kohta Tallinna Halduskohtusse, vaidlustades ETI toimingud kui õigusvastased, samuti ETI tegevusetuse.

Konkurentsiameti seisukoht ja põhjendused vaide lahendamisel

Konkurentsiameti, kelle 14.12.2007.a. kirja nr 5-04/816 suhtes vaie esitati, all mõistetakse käesoleva vaideotsuse tähenduses kuni 31.12.2007 funktsioonidega tegutsenud valitsusasutust, kuna vaie esitati selle asutuse eespoolnimetatud kirjas väljendatud seisukohtade peale. Energiaturu Inspeksiooni all mõistetakse käesolevas vaideotsuses kuni 31.12.2007 tegutsenud valitsusasutust.

Alates 1.01.2008 kannab vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusele tulenevalt valitsusasutuste ühendamisest (vastu võetud 22.11.2007) Konkurentsiameti nime senise Sideameti, Konkurentsiameti, Energiaturu Inspeksiooni ning Raudteeinspeksiooni baasil moodustatud uus Konkurentsiamet, mille ülesandeks on riikliku järelevalve teostamine konkurentsijärelevalve valdkonnas, kütuse- ja energia valdkondades ning elektroonilise side ja postside valdkondades.

Konkurentsiamet ei pea põhjendatuks KÜ vaides esitatud nõuet laiendada kõiki menetletavaid asjaolusid KÜ 27.12.2007 vaides toodud nõudmiste võrra (näiteks Kärkla linna soojatariijate ristsubsideerimise küsimuses), kuna KÜ 23.11.2006 taotlus Konkurentsiametile nimetatud asjaolusid ei käsitlenud, tuginedes vaid ühele konkreetsele asjaolule, s.o. Erakütte poolt KÜ suhtes rakendatud soojusenergia tarbimisvõimsuse põhjendatuse kontrollimisele. Konkurentsiameti poolt läbiviidud haldusmenetluse eesmärgiks ei olnud ega saanudki olla Erakütte tegevuse igakülgne kontroll. Erinevalt KÜ-st leiab Konkurentsiamet, et tal ei ole kohustust kontrollida ettevõtja tegevuse kõikvõimalikke erinevaid aspekte olukorras, kus puudub põhjendatud teave selle kohta, et ettevõtja võib olla vastava(te) tegevus(te)ga konkurentsiseadust rikkunud. Sellises olukorras Konkurentsiameti poolse kontrolli laiendamine oleks muuhulgas vastuolus HMS § 5 lõikega 2, mille kohaselt viiakse haldusmenetlus läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Eeltoodust tulenevalt ei arvesta Konkurentsiamet käesoleva vaide läbivaatamisel KÜ poolt vaides 23.11.2006 taotlusega võrreldes esitatud täiendavaid seisukohti, mille kohaselt oleks Konkurentsiamet pidanud teostama täielikku kontrolli Erakütte tegevuse üle KonkS §-des 16-18 toodust kinnipidamisel ning lähtub vaide lahendamisel KÜ 23.11.2006 taotluse alusel alanud haldusmenetluse piiridest.

Kaubaturu piiritlemisest

Vaides on nimetatud Erakütte vastavust „ettevõtja” tunnustele Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 82 tähenduses ja vajadust lähtuda nimetatud artiklist.

Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 82 (edaspidi *artikkel 82*) sätestab: „Ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt on keelatud, kui ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust”.

Artikli 82 punktis (a) on ära toodud ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste tehingutingimuste otsene või kaudne kehtestamine näitena ühena sellistest kuritarvitustest.

Euroopa Kohtu praktika alusel on artikkel 82 otserakenduv ning Euroopa Ühisturu oluliseks osaks on loetud liikmesriigi territooriumi või selle tähtsat osa, regionaalseid turge võidakse käsitleda üleriigilise turuna, kui ettevõtja tegutseb terve riigi ulatuses. Samas eeldab artikli 82 kohaldamine ühtlasi, et turgu valitseva ettevõtja tegevus võib mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust, kusjuures Euroopa Komisjoni teatise “*Suunised asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud kaubandusmõju kontseptsiooni kohta*”¹ (edaspidi Komisjoni teatis) punkti 44 kohaselt peab vastav mõju olema arvestatav.

Alljärgnevalt on vaadeldud artikli 82 rakendusvõimalust Erakütte Kärkla tegevuse suhtes.

AS Eraküte kuulub koos AS-ga Tallinna Küte (KonkS § 2 lg 3 tähenduses on tegemist ühe ettevõtjaga) AS Dalkia International (edaspidi *Dalkia*) kontserni, kontsern tegutseb Tallinnas, Tartus ja mitmetes teistes Eesti linnades ja asulates. Tegemist on majandustegevuses osaleva äriühinguga, seega ettevõtjaga KonkS § 2 lg 1 ja artikli 82 tähenduses.

ETI poolt (Aruanne elektri- ja gaasiturust Eestis. Tallinn 2007, lk 93) on Dalkia turuosana kaugküteturul nimetatud 52 %. Seega on tegemist Eesti suurima kaugküteteetvõtjaga. Vastavalt äriregistris esitatud andmetele on Eraküte tegev auru- ja kuumaveevarustuse (soojusenergia) kaubaturul. ETI hinnang Dalkia turuosale ei seostu konkreetse juhtumi asjaoludega, eeskätt geograafilise turu piiritlemisega KonkS § 3 lg 1 tähenduses.

KonkS § 3 lg 1 kohaselt kaubaturg on hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimisala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

KÜ 23.11.2006 kirja nr 6/11/12 alusel on käsitletud Erakütte poolt soojusenergia müügiga seotud küsimusi. Sellest tulenevalt ja KonkS § 3 lg alusel piiritles Konkurentsiamet tooteturgu kui kaugküttevõrgus toodetud soojusenergia müügi turgu.

Erakütte tegevusloas (nr 162-TL, väljastatud ETI poolt 13.09.2004) on loetletud eraldi võrgupiirkonnad, sealhulgas Kärkla linnas asuv Erakütte võrk, mis on ühendatud Kärklalas Rehemäe tee 12 ja Vabaduse tn 17 asuvate katlamajadega. Geograafiliselt on

¹ EÜT 2004/C 101/07, lk 81-96.

tegemist eraldiasuvate võrgupiirkondadega ja ühtlasi eraldiasuvate geograafiliste turgudega ehk soojusenergia käibimisaladega KonkS § 3 lg 1 kohaselt. Erakütte kaupade (antud juhul soojusenergia) võrgupiirkondade piirhinnad (sealhulgas Kärkla võrgupiirkonnale) kooskõlastab Konkurentsiameti raudtee- ja energiateenistus (enne 01.01.2008 Energiaturu Inspeksioon) ning nende tase võrgupiirkonniti oli erinev. Soojusenergiat müüakse kohalikel (regionaalsetel) ehk võrgupiirkondadega geograafiliselt piirnevatel turgudel, seda ei ekspordita ega impordita, ühel regionaalsel turul realiseeritav soojusenergia kui kaup ei asenda teisel regionaalsel turul müüdavat kaupa.

Käesolevas haldusasjas oli vaatluse all Erakütte tegevus Kärkla võrgupiirkonnas. Nimetatud territoorium ei hõlma ühisturgu ega selle olulist osa. Vastavalt Komisjoni teatise punktile 99 ei pruugi turgu valitseva seisundi kuritarvitamine avaldada kaubandusele arvestatavat mõju, kui kuritarvitus on vaid kohaliku iseloomuga. Seega ei ole käesoleval juhul täidetud artikli 82 kohaldamiseks vajalikud tingimused.

KÜ 23.11.2006 kirja nr 6/11/2 põhjal alustatud menetluse raames on Konkurentsiamet piiritlenud asjakohaseks kaubaturuks kaugküttevõrgus toodetud soojusenergia müügi turu Erakütte Kärkla võrgupiirkonnas ja analüüsinud Erakütte tegevust nimetatud kaubaturul.

Erakütte puhul on Kärkla linnas tegemist ettevõtjaga, kes sisuliselt omab olulist vahendit, mille dubleerimine paralleelse kaugküttevõrgu rajamise vormis oleks ebaotstarbekas ning ta omas ainsana Kärkla linna territooriumil tegevusluba kaugküttevõrgus toodetud soojusenergia müügiks. Sellega vastas ta KonkS § 15 (olulist vahendit omav ettevõtja) nimetatud ettevõtja tunnustele. Sellise ettevõtja kaupadele (teenustele) võib seadusega määratud riigiasutus määrata kasutatavad hinnad, arvestades ettevõtja põhjendatud kulusid, või kehtestada muid tingimusi või kohustusi, et selle ettevõtja kaupade ostjad või sellele ettevõtjale kaupade müüjad ei satuks oluliselt halvemasse olukorda kui vaba konkurentsi puhul antud valdkonnas.

Eri- või ainuõigust või olulist vahendit omavale ettevõtjale (kes ühtlasi on turgu valitsev ettevõtja KonkS § 13 tähenduses) on lubatud vaid mõõdukas kasumimäär. Selles väljendubki konkurentsiseaduse eesmärk ja rakendumine teatud valdkondades KonkS § 17 kaudu.

Soojusenergiaettevõtja tegevust, sh võrgu toimimise osas reguleerib KKütS, mille nõuded peaksid Konkurentsiameti hinnangul põhimõtteliselt täitma ka KonkS §-s 17 püstitatud eesmärgi.

Kuna antud juhul, lähtuvalt eespool toodud geograafilise turu piiritlest ja asjaolust, et väidetav rikkumine toimus ainult KÜ suhtes, ei ole tegemist liikmesriigi territooriumi või selle olulise osaga (käive toimub ühe maakonnalinna territooriumil) artikkel 82 tähenduses ning ka juhul, kui leiaks kinnitust, et Erakütte kuritarvitas oma turgu valitsevat seisundit, puuduks Konkurentsiameti hinnangul Erakütte tegevusel kahjustav mõju Euroopa Liidu liikmesriikide vahelisele kaubandusele ja seega alus artikli 82 rakendamiseks.

Võimsustasu kui soojusenergia tasu aluse objektiivsusest. Konkurentsiameti 14.12.2007 kirjas nimetatud õigusaktide ja Riigikohtu kohtuotsuste asjassepuutuvusest

Konkurentsiamet ei saanud otsustada, kas Erakütte poolt kasutatud võimsustasu alus on objektiivne ja õiguspärane mõõt. KÜ poolt Konkurentsiametile esitatud väljatrükist ETI interneti koduleheküljelt (kooskõlastatud soojusenergia piirhinnad) nähtub, et kaheosaline soojusenergia tariif oli 2006.a. ETI poolt kooskõlastatud veel ainult kahe võrgupiirkonna või ettevõtja varustuspiirkondade suhtes (Erakütte Kärkla võrgupiirkond ja Eesti Energia AS Iru Elektriijaam). ETI on 08.12.2005 kirjast KÜ-le selgitanud, et KKütS ei määra, millisest arvestamise metoodikast tuleb ETI-l lähtuda soojuse piirhinna kooskõlastamisel (lk 2) ning kahetariifse soojuse piirhinna kasutamine ei ole KKütS alusel keelatud (lk 3).

Korteriühistuseaduse § 2 kohaselt on korteriühistu:

- Korteriomandiseaduses (RT I 1994, 28, 426) sätestatud korteriomanike loodud mittetulundusühistu, mille eesmärgiks on korteriomandite eseme osaks olevate ehitiste ja maatüki mõtteliste osade ühine majandamine ja korteriühistu liikmete ühiste huvide esindamine (lg 1) ja
- Ka korteriühistuseaduse tähenduses korterihoonestusõiguse omanike loodud mittetulundusühistu, mille eesmärgiks on korterihoonestusõiguste eseme osaks olevate hoonestusõiguse mõtteliste osade ühine majandamine.

Seega on korteriühistu oma otsustes ühise majandamise otstarbekaks korraldamiseks iseseisev ja oma otsuste õigsuse eest vastutav.

Eraküte lähtus Kärkla Põllu tn 28 hoone soojusvõimsuse määramisel majandusministri 23.03.1993.a. määruse nr 4 lisaga kinnitatud „Hoonete soojusvarustuseks vajaliku soojusenergia kulude arvestamise ja jaotamise juhendist“, mis oli koostatud kasutamiseks tarbijatele, kelle soojusvajadus tuleb määrata arvutuste teel. Nimetatud juhend tühistati majandusministri 17.07.1997.a määrusega nr 26. Riigikohus on kohtuotsuses kohtuasjas 3-2-1-118-05 konstateerinud, et 1993.a. juhendist ei saa soojusenergia eest tasumisel (soojusarvesti andmete asemel) lähtuda, kuna see juhend on kehtivuse kaotanud (otsuse p 41).

Lisaks on Eraküte oma nõudmistes KÜ-le Kärklas Põllu tn 28 hoone soojusvajaduse kohta lähteandmete esitamiseks tuginenud majandusministri 11.08.1997.a. käskkirjaga nr 86 heaks kiidetud „Soojusvarustuse kulude arvestamise ja jaotamise metoodikale“ Metoodika oli välja töötatud soovitusliku materjalina kohalikele omavalitsustele.

1997.a. metoodika, kuna see on üksnes soovitusliku iseloomuga, ei ole lepingupooltele (soojusenergia müüja ja soojusenergia ostja) ega kohtule siduv (Riigikohtu otsus kohtuasjas 3-2-1-118-05, p 46). Eraküte pidi olema nimetatud asjaolust teadlik, kuna kohtuotsus käsitles AS Tallinna Küte ja Vikerlase 13 korteriühistu kassatsioonikaebusi; AS Tallinna Küte ja Eraküte kuuluvad mõlemad Dalkia kontserni ning AS-l Tallinna Küte ja Eraküte on äriregistri andmetel samad juhatuse liikmed.

Seisukohta, et nimetatud metoodika on üksnes soovituslik materjal kohalikele omavalitsustele, väljendas ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium oma interneti koduleheküljel (www.mkm.ee/index.php?id=4419). Metoodika p 3.1.1. on märgitud, et hoone üldine tegelik soojuskulu (MWh) peab olema üldjuhul mõõdetud

soojusarvestiga, tegeliku soojuskulu määramine arvutuste teel on lubatud ainult ajutiselt.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleheküljel (www.mkm.ee/index.php?id=9279, 15.08.2007 väljatrükk) olid soojusenergia alaste õigusaktidena märgitud ainult „Kaugkütteseadus” ning „Omavoliliselt tarbitud soojuse koguse ja selle maksumuse määramise kord”. Samas on lõigus „EL õigusaktid” öeldud: „Kaugkütteturge Euroopa Ühenduse tasandil ei reguleerita”.

Konkurentsiamet oli seisukohal, et lepingupooltel on siiski õigus tugineda eespoolnimetatud juhendi ja meetodika põhimõtetele või muule alusele, kui nad selles kokku lepivad. Kui kokkuleppele ei jõuta, siis eespoolnimetatud alusmaterjalid ei rakendu, pealegi oli 1993.a juhend ette nähtud hoonetele, kus soojuse tarbimist ei mõõdata. Põllu tn 28 hoonetes toimub tarbitud soojuse arvestamine soojusmõõtuuri abil. Pärast 1993. aastat on paljud hoonete omanikud (ühistud) investeerinud majade soojuskindlusse ja 1993.a tingimused ei tarvitse nende jaoks enam sobivad olla, seda enam, et KÜ ja võrgu liitumispunkti oli soojusmõõtja paigutatud juba 1997.a. Võlaõigusseaduse § 14 lg 1 näeb ette, et lepinguelseid läbirääkimisi pidavad või lepingu sõlmimist muul viisil ette valmistavad isikud peavad mõistlikult arvestama üksteise huvide ja õigustega.

Eraküte väitis järgnevalt nimetatud dokumentides, et Põllu tn 28 hoone vähene soojustarbimine võib olla põhjustatud ulatuslikest tehnosüsteemide mittenõuetekohastest ja ebaseaduslikest ümberehitustest, mis on ehitusseaduse § 2 rikkumine ning need ei saa olla aluseks hoone soojusvajaduse määra püsivaks vähendamiseks (Eraküte 21.06.2007 kiri nr 100/07/71 Konkurentsiametile; 28.10.2005.a kirjas nr EK/A-7 KÜ-le palus Eraküte KÜ-l Põllu tn 28 hoone rekonstrueerimise või tehnosüsteemide ümberehitamise tulemusena soojuskoormuse muutumise tõenduseks KÜ-l esitada vastavaid ümberehitusi puudutav dokumentatsioon, sh projekt, ehitusluba ja kasutusluba). Analoogiline nõue väljendub veel mitmes Eraküte kirjas KÜ-le, näiteks 15.2005 kiri nr EK/A-10, vastavad viited 12.10.2005 kirjas nr EK/A-4 ja 15.09.2006 kirjas nr 100/06/116.

Konkurentsiametile KÜ poolt 23.11.2006 esitatud taotlusele lisatud materjalidest nähtus, et hoone 18 korterist 7 olid juba 1998.a üle viidud elektriküttele ning Linnasoojus (Eraküte Kärkla võrgupiirkonna eelkäija) võttis sellekohase teabe arvestamiseks. Ehitusseaduse (jõustus 1.01.2003) § 72 lg 1 sätestas, et enne ehitusseaduse jõustumist ehitatud ehitise ei pea vastama ehitusseaduse §-s 3 „Ehitisele esitatavad nõuded” sätestatule, välja arvatud ehitise ohutusele sätestatud nõuete osas. Kärkla Linnavalitsus teatas oma 24.08.2007 kirjas nr 24-72 Konkurentsiametile, et linnavalitsus on 1998.a rahuldanud Põllu tn 28 hoone ühe korteri (nr 12) omaniku avalduse lubada tal korterisse ehitada tulekoldega kütteseadet.

ETI 09.11.2007.a vaideotsuses nr 2-1-/234 on öeldud, et KÜ avalduse vajaliku võimsustasu suuruse kohta rahuldamine „eeldaks KKütS § 10 lõikest 3 tulenevalt uute liitumistingimuste väljastamist võrguettevõtja poolt, mida viimane ei saanud teha, sest vaatamata korduvatele nõudmistele ei olnud KÜ esitanud elamu projektdokumentatsiooni, renoveerimisprojekti, soojussõlme passi, ilma milleta ei ole võimalik määratleda maksimaalset soojuskoormust elamule”.

KÜ on olnud seisukohal, et ta on juba kaugküttevõrguga liitunud ega vaja uut liitumist. KKütS § 15 lg 4 näeb ette, et tarbijapaigaldise võimsuse muutmisel teostab võrguettevõtja vajalikud tööd ning tarbija katab ümberseadistamisega seotud kulud. KKütS § 28 kohaselt teostas järelevalvet KKütS-s ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle vastavalt oma pädevusele ETI ning valla- ja linnavalitsused. Sealhulgas põhjendamatu liitumistasu võtmise (KKütS § 36) kui väärteto kohtuvälised menetlejad olid KKütS § 37 lg 2 ja 3 kohaselt samuti ETI ning oma pädevuse piires valla- või linnavalitsused.

Konkurentsiameti kohustusest analüüsida soojusenergia tegelikke müügihindu Kärkla iga tarbija/kliendi kohta eraldi ning hindama ilmselt tarbijate diskrimineerimist, ristsubsideerimist ning tarbijatele tekitatud kahju.

Konkurentsiamet ei pea põhjendatuks laiendada vaides tõstatatu alusel menetlust Erakütte klientide võimaliku ristsubsideerimise suhtes (vt lk 2 viimane lõik). Konkurentsiamet piirdub alljärgneva konstateerimisega:

Linnasoojus AS-le oli ETI poolt 2004.a kooskõlastatud arvestuslik soojusenergia hind 496,96 kr/MWh (käibemaksuta), kusjuures arvestati nii energiatasu kui võimsustasu.

Erakütte poolt esitatud andmetest Kärkla võrgupiirkonnas kujunenud tegelikest soojusenergia hindadest ja nende alusandmetest nähtub, et Kärkla ülejäänud tarbijatele (ilma KÜ-ta) kujunes 2006.a keskmiseks tegelikuks soojusenergiainnaks 496,76 kr/MWh, mis praktiliselt langeb kokku ETI poolt Linnasoojusele kooskõlastatud arvestusliku keskmise hinnaga. Seetõttu ei saa nõustuda väitega, et tegemist on olnud ülejäänud soojustarbijate subsideerimisega KÜ poolt.

Konkurentsiameti pädevusest KÜ avalduse ja vaide lahendamisel

KÜ on esitanud oma taotlused ja vaide tuginedes nii KonkS-le kui KKütS-le. Antud valdkonda reguleerib peale KonkS kui üldseaduse KKütS kui eriseadus. Seega oma hinnangutes ei saanud Konkurentsiamet olukorda hinnata, arvestamata KKütS sätteid ja valdkonna regulaatori seisukohti eriseaduse täitmise osas.

Konkurentsiametil puudub pädevus teiste valitsusasutuste või kohaliku omavalitsuse üksuste poolt kehtestatud hindade või nende kehtestamiseks kinnitatud korra tühistamiseks või muutmiseks. Konkurentsiameti pädevusse ei kuulunud ka teiste KKütS-s loetletud valitsusasutuste ja omavalitsusüksuste tegevuse dubleerimine, neile seadusega kehtestatud pädevuse realiseerimine ega järelkontroll selle üle. Konkurentsiamet võis vastavalt KonkS § 55 lg 2 ja § 61 anda soovitusi konkurentsiolekorra parandamiseks ja teha ettepanekuid õigusaktide vastuvõtmiseks või muutmiseks, anda riigiasutusele ja kohaliku omavalitsuse üksusele, füüsilisele ja juriidilisele isikule soovitusi konkurentsiolekorra parandamiseks.

Konkurentsiamet ei pea põhjendatuks KÜ väidet, et juhul, kui KÜ avalduse lahendamine Konkurentsiameti arvates ei oleks kuulunud tema pädevusse, oleks tulnud juhinduda HMS 15 lõikes 4 sätestatust. Konkurentsiametisse saabus KÜ avaldus 27.11.2006.a. Kuna avalduse materjalidest nähtus, et KÜ-lt nõutav soojuse (võimsustasu ja energiatasu kokkuvõttes) hind ületas märgatavalt Erakütte Kärkla

võrgupiirkonnale (AS-le Linnasoojus) ETI poolt kooskõlastatud keskmist piirhinda, pöördus Konkurentsiamet 08.12.2006.a kirjaga ETI poole, palvega kontrollida KÜ suhtes rakendatava hinna põhjendatust ning võimaliku väärteto esinemist KKütS § 35 (soojuse müük kooskõlastamata piirhinnaga või piirhinda ületava hinnaga) tähenduses, millise väärteto kohtuväline menetleja KKütS § 37 kohaselt on ETI. Ühtlasi edastati ETI-le koopiad KÜ poolt saadetud materjalidest koos 37 lehel (osa KÜ poolt Konkurentsiametile esitatud lisadest olid koopiad ETI enda dokumentidest). 08.12.2006 edastati KÜ-le elektrooniliselt koopia ETI-le saadetud kirjast (lisadeta). KÜ avaldus vaadati ETI poolt läbi ja KÜ-le saadeti vastus ETI 11.01.2007.a kirjaga. 23.01.2007.a pöördus KÜ antud küsimuses õiguskantsleri poole. ETI on pidanud KÜ suhtes rakendatud soojusvõimsuse määramise aluseid konkreetsetes tingimustes õiguspäraseks ning Erakütte suhtes väärteto algatamist mittevajalikuks.

Arvestades eeltoodut, ei pidanud Konkurentsiamet põhjendatuks menetlust jätkata. Oma 28.05.2007 e-kirjaga soovis KÜ Konkurentsiametilt teavet oma 23.11.2006 kirjaga nr 6/11/2 esitatud avalduse käigust. Seejärel tegi Konkurentsiamet Eraküttele kaks täiendavat teabetaotlust ning 31.08.2007 kirjaga nr 2-04-01/816 tegi Konkurentsiamet ETI-le uue ettepaneku alustada Erakütte suhtes väärtetomenetlus KKütS § 37 alusel (Konkurentsiameti hinnangul KÜ-le rakendatud kooskõlastust kõrgem piirhind). 10.09.2007 kirjaga nr 2-10/499 teatas ETI, et ei pea põhjendatuks väärtetomenetluse algatamiseks Erakütte suhtes KKütS § 37 alusel.

ETI ja Õiguskantsler on pidanud otstarbekaks loobuda Kärkla võrgupiirkonnas kahetariifsest hinnasüsteemist (ETI 11.01.2007 kiri nr 2-10/44, Õiguskantsleri kiri KÜ-le, millest Konkurentsiametil on õiguskantsleri büroolt saadud kuupäeva ja numbrita koopia). Alates 1.oktoobrist 2007 on Kärkla võrgupiirkonnas kasutusel ühetariifne soojusenergia hind.

Konkurentsiamet on seisukohal, et kuna puudusid alused artikli 82 otserakendamiseks ning eri valitsusasutused peavad vältima vasturääkivaid otsuseid (Riigikohtu otsus kohtuasjas 3-3-1-66-02), millest ühe valitsusasutuse seisukohad väljenduvad ETI 11.01.2007 kirjas nr 2-10/44, 10.09.2007 kirjas nr 2-10/499 ning 09.11.2007 vaideotsuses nr 2-1/234, osutusid antud juhul seisuga kuni 31.12.2007.a tegutsenud Konkurentsiameti võimalused KÜ avalduse menetlemiseks ammendatuiks. Konkurentsiamet leidis, et otsustades haldusmenetlus lõpetada menetlusosaliste poolt taotluses või seletustes esitatud andmetest kõrvale kaldumata ning puudus vajadus lisaandmete saamiseks, on võimalik haldusmenetlus lõpetada haldusmenetluse seaduse § 40 lg 3 p 2 alusel menetlusosalise arvamust ja vastuväiteid täiendavalt ära kuulamata. Konkurentsiameti 14.12.2007 kirja nr 5-04/816 koostamise ajal puudus Konkurentsiametil teave selle kohta, et KÜ esitas kaebuse ETI 09.11.2007 vaideotsuse nr 2-1/234 kohta Tallinna Halduskohtule ja nimetatud asjaolu selgus alles pärast KÜ 27.12.2007 vaide nr 7/12/1 esitamist. Ka hiljem KÜ poolt 7.12.2007 Tallinna Halduskohtule esitatud materjalis leiduvaid seisukohti polnud Konkurentsiametil võimalik täiendavalt uurida ja hinnata, sest KÜ-lt jäi see materjal vaatamata Konkurentsiameti poolt telefoni teel ja e-kirjas (18.01.2008) avaldatud soovile ning KÜ 21.01.2008 kirjas antud lubadusele, saamata.

Vaide punktis 12 viitab KÜ KonkS §-le 78, mille kohaselt konkurentsiseadusega keelatud tegude toimepanemisega tekitatud varaline või muu kahju kuulub hüvitamisele tsiviilkorras. Seetõttu on KÜ arvates KÜ õiguste tagamiseks nõuetes

Erakütte vastu tsiviilmenetluses oluline, et Konkurentsiamet tuvastaks väidetava konkurentsiseaduse rikkumise Erakütte poolt. Konkurentsiamet KÜ vastava väitega ei nõustu. Konkurentsiameti poolt konkurentsiseaduse alusel haldusmenetluse läbiviimise aluseks ei saa olla asjaolu, et kaebuse esitajal (antud juhul KÜ) võib olla huvi esitada konkurentsinoorme väidetavalt rikkunud isiku suhtes hiljem tsiviilkorras kahju hüvitamise nõudeid. Konkurentsiameti otsus ei takista ega piira nõuete esitamist tsiviilkorras. Erinevalt kehtiva haldusakti resolutiivosast (haldusaktiga kindlaksmääratavaid õigusi ja kohustusi sisaldav osa), ei ole haldusakti põhjendustes tuvastatud asjaoludel iseseisvat õiguslikku tähendust. Seega ei ole tsiviilkohus seotud Konkurentsiameti poolt asjaoludele ja seadusele antud tõlgendusega, vaid maakohtul on tsiviilvaidluse lahendamisel ainupädevus otsustada, kas konkreetne isik on konkurentsieeskirju rikkunud. See tähendab ühtlasi, et konkurentsiseaduse rikkumise tõendamine on tsiviilmenetluses hageja ülesanne ning haldusmenetluse eesmärgiks ei saa olla ainuüksi tõendi loomine kaebajale võimalikuks tsiviilmenetluseks tulevikus. Seejuures märgib Konkurentsiamet, et antud juhul ei saa välistada ka tsiviilmenetluse alustamist Erakütte poolt KÜ vastu, mistõttu võib KÜ olla huvitatud Konkurentsiameti poolsest KonkSi rikkumist tuvastavast otsusest selleks, et kasutada seda tsiviilnõuete esitamisel KÜ vastu (Eraküte on 25.10.2007 meeldetuletusega nr M07-01380 esitanud korteriühistule nõude tasuda (koos viivistega) arved, mida KÜ on pidanud põhjendamatuks ning seetõttu tasumisest keeldunud). Nimetatud asjaolu ei saa aga olla aluseks Konkurentsiameti 14.12.2007 kirja nr 5-04/816 kehtetuks tunnistamiseks ja KÜ 23.11.2006 esitatud taotluse menetlemiseks.

Eeltoodut kokku võttes leiab Konkurentsiamet, et KÜ vaie ei kuulu rahuldamisele ning KÜ poolt tõstatatud probleem peaks saama lahenduse ETI 09.11.2007 vaideotsuse nr 2-1/234 suhtes toimuva kohtuvaidluse käigus.

Kristel Rõõmusaar

Konkurentsiteenistuse juhataja
Peadirektori ülesannetes